

BİR SOSYAL MEDYA ŞAİRİ: ADİL REFİK VEYİSOĞLU, HAYATI VE ŞİİRLERİNİN TEMATİK İNCELENMESİ

Doç. Dr. Necdet TOZLU*

Öz: Gelenek, günümüzde üzerinde en çok müzakere edilen konulardan biridir. Geleneğin tartışmaya açılmasının temelinde kuşku yok ki modernleşme vakası vardır. Ayvazoğlu geleneği, bir kültürün kendini koruma refleksi ve varlığını sürekli bir yenileme şuuruyla devam ettirme gücü olarak tanımladıktan sonra, yenileşme geleneğin tabii fonksiyonlarından biridir ve bir kültürün sağlığı, modernlik, yenilik diye sunulanlara karşı gösterdiği mukavemetin derecesiyle ölçülmelidir (Ayvazoğlu 2000: 7) der. Bu bağlamda Veyisoğlu'nun şiirleri, Türk halk şiir geleneğinin modern tarzda günümüzdeki devamıdır denebilir. 1951'de Erzincan'da dünyaya gelen Veyisoğlu, lise yıllarında başladığı şiir yazma uğraşını günümüze kadar sürdürmüş, sosyal medya aracılığıyla da okurla buluşmuştur. Veyisoğlu'nun şiirlerinden yapılan bir seçki ile yüz yirmi şiir incelememize esas alınmış, on sekiz ana başlıkta inceleme ve bir değerlendirme yapılmıştır. Şiirleri özgün olmakla birlikte Abdurrahim Karakoç, Ali Akbaş, Erdem Bayazıt, hemşehrisi Metin Tombul gibi bir dönem önceki şairlerinden izler taşımaktadır. O, ağırlıkta halk şiirinin şekil özellikleri içinde; (sade bir dil, hece ölçüsü, dörtlük birimi, kafiye örgüsü, mecazları ve söz sanatlarını yerinde kullanarak) az da olsa serbest nazım tarzında yazdığı şiirleriyle insan, millî ve manevî değerler ile güncel temaları bütün boyutlarıyla işlemeye çalışmıştır. Şair, şiirlerinde geleneği günümüze taşımış ve geleceğe kapı aralamıştır. Sosyal medyada yayımlamaya başladığı şiirleri tanınmasına, ilgi görmesine ve övgülere mazhar olmasına sebep olmuştur. Özgün bir söylem geliştirmeyi başaran şair, şiirlerinde taklide düşmemiş, orijinal olmayı başarmıştır. Tematik incelemede; aşk, sevgi, millî duygular, memleket sevgisi, din duygusu ve maneviyat, umut/umutsuzluk, özlem, yoğunlukta işlenirken; düşlere sığınma, sitem, gerçek hayat, yozlaşma, toplumsal aksaklıklar ve yalan, gurbet, nasihat, ayrılık, yokluk ve ölüm temalarının sayıca daha az işlendiği görülmüştür. Başta aşk olmak üzere pek çok bireysel tema ve bir kısım sosyal tema şiirin dokusunu oluşturmuştur. Bu çalışma, toplum ve ülkenin mevcut gerçeklerine hâkim, özgür, objektif ve rahat söylemiyle kendi tarzını meydana getiren şair Veyisoğlu'nun ve şiirlerinin tanınması amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Veyisoğlu, sosyal medya, Tema, Halk şiiri

A SOCIAL MEDIA POET: ADİL REFİK VEYİSOĞLU, HIS LIFE AND THEMATIC ANALYSIS OF HIS POEMS

Abstract: Tradition is one of the most discussed topics today. Undoubtedly, the case of modernization is the basis of the discussion of tradition. Ayvazoğlu says tradition is one of the natural functions of the tradition, after defining the tradition as a culture's self-preservation reflex and the power to maintain its existence with a constant consciousness of renewal, and the health of a culture should be measured by the degree of its resistance to what is presented as modernity and innovation (Ayvazoğlu 2000: 7). In this context, it can be said that Veyisoğlu's poems

ORCID ID : 0000-0002-0466-1290

DOI : 10.31126/akrajournal.854255

Geliş tarihi : 05 Ocak 2021 / Kabul tarihi: 04 Mart 2021

*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi.

are the current continuation of Turkish folk poetry tradition in modern style. Born in Erzincan in 1951, Veyisoğlu continued his poetry writing work, which he started in high school, until today, and met with readers through social media. With a selection made from Veyisoğlu's poems, one hundred and twenty poems were taken as the basis of our analysis, and an examination and evaluation was made under eighteen main titles. Although his poems are original, they bear traces of previous poets such as Abdurrahim Karakoç, Ali Akbaş, Erdem Bayazıt and his fellow countryman Metin Tombul. It is mainly in the shape features of folk poetry; He tried to cover all aspects of human, national and spiritual values and current themes with his poems (using plain language, syllabic meter, quatrain, rhyme pattern, metaphors and rhetoric), even if a little in free verse style. The poet carried the tradition to the present in his poems and opened the door to the future. His poems that he started to publish on social media caused him to be known, attracted attention and praised. The poet, who succeeded in developing an original discourse, did not imitate his poems, but managed to be original. In thematic review; While love, affection, national feelings, love of homeland, sense of religion and spirituality, hope / despair, longing are intensely processed; It has been observed that the themes of taking shelter in dreams, reproach, real life, corruption, social disruptions and lies, expatriate, advice, separation, poverty and death are less in number. Many individual themes, especially love, and some social themes formed the texture of the poem. This study was carried out with the aim of recognizing the poet Veyisoğlu and his poems, who created his own style with his free, objective and comfortable discourse, dominating the current realities of the society and the country.

Key Words: Veyisoğlu, social media, poem, theme, folk poetri.

1. Giriş

Yirminci yüzyılın başından itibaren iletişim araçlarındaki gelişmenin aksine halk şiirinde bir yorgunluk ve gerileme sezilmektedir. Günümüzde bu alanda bir heyecanın olmadığı, daha açıkçası halk şiirinin geçmiş yüzyıllardaki altın çağını yitirmiş olduğu görünmektedir. Çoğu halk şairi usta malı şiirler söylemiş ya da onları taklit etmekten ileri gidememiştir. Her yüzyılda toplumlar hayatı anlayış ve yaşayış açısından farklı yorumlarlar. Gerçek olan bir şey var ki şiir, kendi çağı içerisinde yeni imkânlarla farklı söylemlere ulaşmak zorundadır.

Türkçenin köklü bir şiir geleneği var ve bu gelenek yeni aşılarda geleceğe doğru yol almaktadır. Modern Türk şiirinin üç ayrı imkândan; divan edebiyatı, halk edebiyatı ve Batı edebiyatından yararlanarak geliştiği bilinmektedir (Macit 2005: 1). Türk şiirinin beslendiği bu kaynaklardan ilk ikisi gelenek kavramıyla karşılanıp sunduğu imkânlarla günümüz modern şairlerine yol gösterici olmaktadır. Modern Türk şiirinde gelenekle ilişkisini sürdüren şairlerin bir kısmı halk şiiri tali çizgisinde ilerlemektedir. Halk şiiri ve folklordan yararlanan şairler arasında Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cahit Külebi, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Abdurrahim Karakoç, Ali Akbaş, Yavuz Bülent Bakiler gibi şairler sayılabilirler. Bu şairler, modern halk şiirinin ses, söyleyiş, hayal dünyası, dil zevki; ölçü ve nazım şekilleriyle geleneği devam ettirdiğini söyleyebiliriz.

Aynı gelenekten yola çıkan Veyisoğlu, halk şiirinin geçmiş tecrübe, birikim ve imkânlarını kullanarak yeni söylemlere ulaşmış, modern halk şiiri diyebileceğimiz bu tarzı sürdürmüştür. Şiirlerini, içinde yaşadığı toplumun sosyal, siyasi, maddi, manevi temalarına kayıtsız kalmadan evrensel değer yargılarıyla örtüşür biçimde oluşturmuş ve tüm okur kitlesine hitap etmiştir.

Veyisoğlu şiirle yolculuğunda son yetmiş yılın tanığı, bugünün sesi olmuştur. Onun şiir evreninin önemli bir yanı da iç dünyasında yaşadığı duyguları dış dünyayla bütünleştirerek başarıyla dile getirmesidir. Günün gerçekleriyle yüzleşmeyi bilen şair, tema zenginliğini ve çeşitliliğini şiirin dokusuna sindirmiştir. Özellikle Türklük ve Müslümanlıkla ilgili yoğun duygulara hâkim olan şair, millî duygular, aşk, umut ve umutsuzluk; gurbet, yokluk, kahramanlık; ayrılık, ölüm, din duygusu; sevgi, gerçek hayat ve yozlaşma temalarına yer vermiş, geleneğin geleceğe yön vermek için bir hareket noktası olduğu şuuruyla hareket etmiştir. Onun şiirlerinin Türk şiiri ummanına bir katre ekleyeceği ve geniş bir okuyucu kitlesine ulaşabileceği söylenebilir.

1.1. Adil Refik Veyisoğlu'nun Hayatı

Adil Refik Veyisoğlu, 1950'de Erzincan'da doğdu. Ev hanımı bir anne ve Cumhuriyetin ilk öğretmenlerinden Turan Ahmet Veyisoğlu'nun beş çocuğu içinde tek erkek evladıdır. Erzincan'da Cumhuriyet İlkokulu, Merkez Ortaokulu ve Erzincan Lisesi edebiyat bölümünü bitirdikten sonra (1970), Atatürk Üniversitesi Temel Bilimler İngilizce Bölümünden mezun oldu (1974). Başta Erzincan Lisesi olmak üzere Erzincan'da çeşitli okullarda İngilizce öğretmenliği yaptı. Daha sonra Ankara'da değişik okullarda öğretmen ve müdür yardımcısı olarak çalıştı. 1990'da Millî Eğitim Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesine atandı. Liseler için Bilgisayar 1 ve Bilgisayar 2 adlı ders kitapları yazdı, çeşitli görevler yürüttü. Millî Eğitim Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğünde Şube Müdürlüğü görevinden emekli oldu (2001). Emeklilik sonrası bir özel sektörde bilgisayar programcısı ve yazılım uzmanı olarak on yıl daha çalıştı. Melek Hanım ile evli olan Veyisoğlu 4 çocuk babasıdır KK.¹

1.2. Veyisoğlu'nun Şiir Hakkındaki Görüşleri ve Bir Değerlendirme

Veyisoğlu'nun şiirle olan yakınlığı lise sıralarında başlar. Sevgi ve saygıyla yâd ettiği edebiyat öğretmeni Atilla Güner Bey, benliğinde şiir merakını uyandıran ve şiir yazması için onu yüreklendiren hocasıdır: "*Daha lise 1. sınıfta bazı derslerde "yeni şiir var mı?" diye sorar, yazılan şiiri dinler, yeni şiirler için teşvik ederdi*" der. Sonraki yıllarda da devam eden şiir yazma çabası, etkilendiği konularda yazdığı şiirlerin eşe dosta okunmasından öte geçmemiştir. Asıl şiir yazma işi, emekli olduktan sonra başlamış ve giderek yoğunlaşmıştır.

1. KK; A. Refik Veyisoğlu ile görüşme 08.08.2020.

Şiirle arasındaki bağı şu cümlelerle açıklar Veyisoğlu: “Şiiri severim, özellikle duygusal ve ritmi olan şiirleri. Duygu yoğun güzel şiirler etkiler beni, hatta hüznendirir, güldürür ya da ağlatır... Hece veya serbest, uyaklı ya da uyaksız olmuş, fark etmez. Yeter ki okunduğunda bir etkisi olsun, insanın içini titretsin. Bu tür şiir bazen hiç beklenmedik yerden veya kişiden gelir. O yüzden şu şair, bu şair diyemeyeceğim. Ünlü veya ünsüz her şairin güzel, etkili şiirleri olabiliyor. Okuduğumuzda şiir sizi başka bir boyuta alabiliyorsa, o şiir güzeldir. İçeriği ve biçimi ne olursa olsun. Ben buna üçüncü boyut diyorum. Sizi üçüncü boyuta alan her şiir, söz ya da yazı güzeldir ve sanattır.” (KK, Veyisoğlu: 2020).

İyi bir öğretmen, iyi bir dost, iyi bir baba, bir vatanperver, tevazu sahibi ve tanıdığım örnek şahsiyetlerden biri olan Veyisoğlu, şiir ve şairliğine dair görüşlerini ise şöyle özetler: “Ben edebiyatçı değilim, şair olduğumu iddia edemem, böyle bir iddiam da yok. Sadece içimden geçenleri mısralara dökmeye çalışırım, o anda içimden nasıl gelirse. Hayatımda baştan sona kadar okuduğum şiir kitabı pek yok, maalesef. Dergilerde bulduğum şiirleri okur, kimini beğenir kimini beğenmem kendimce. Çok kitap okudum ama bunların çoğu şiir kitabı değildi. Ara sıra bir şiir antolojisinden rastgele şiirler seçer okurum. Şairden çok şiiri seçerim. Han Duvarları, Çoban Çeşmesi, Kaldırımlar, Nokta Noktam, Güneylim Benim (Rıza Polat Akkoyunlu), Annabel Lee, Gizli Sevda, Bayrak, Malazgirt Destanı gibi şiirler bende iz bırakan şiirlerdir.” (KK, Veyisoğlu: 2020).

Sağlam bir Türk milliyetçisi ve samimi bir Müslüman olan Veyisoğlu şiirlerinde, vatan, millet, din, bayrak, sevgi konularını yoğun bir şekilde işlemiştir. Onun şiirleri Türk toplumunun sadece ülkemiz içindeki yaşayışlarını değil, Türkiye dışındaki tüm Türk ve Müslüman topluluklarını da kapsayan Türk kültürü ve tarihine bir yolculuktur. Özellikle Asya'nın farklı coğrafyalarında bağımsızlık arayışında olan Türk toplulukları, dünyanın başka yerlerinde çile çeken Müslümanlar da şiirinde yer bulmuştur. Romantizmin derin izleri yanında, halk kültürüne yakınlığı ve masal dünyasına kapı aralandığı görülür. Bunları yaparken adalet ve liyakat kavramları, insan ve toplum ilişkileri hep ön planda tutulmuştur.

Veyisoğlu'nda ideal düşünüş ve güçlü bir kişilik vardır. Onun bir ideolojiye mensup olduğu satır aralarından hissedilse de hitap ettiği kitle toplumun tüm katmanlarıdır. Millî ve evrensel değerler şairin önemle üzerinde durduğu ve beslendiği kaynaklar olarak gözükmektedir. Bireysel duyguların geniş yer bulunduğu mısralarda zaman zaman şair hatıraların kucağına sığınmıştır. Hemen herkesin yaşayıp da dile getiremediği, yazıya hele de şiire dökemediği gönül çalkantılarını topluma bir ayna tutmuşçasına mısralarına ilmek ilmek işlemiştir.

Veyisoğlu, halk şiirinin imkânlarını kullanan modern bir şairdir. O, insanın iç dünyasını, doğup büyüdüğü yerlere duyduğu özlemi, Munzur Dağlarını ve onu çevreleyen tabiatı, kültür coğrafyamızı ve halk kültürünü, Türk toplumunun değer yargılarını yansıtanın yanında çağının meselelerine de en can alıcı şekilde değinmiş, günceli yakalamıştır. İnsana ve insanlığa dair ne varsa şairin yüreğini titretmiş ve mısralarına girmiştir. Seveda, hüznün, ayrılık, gariplik, sahipsizlik, adaletsizlik, yiğitlik, mertlik, dostluk, vefa, yoksulluk, hasret ve mazi şairi etkileyen öncelikli temalardır. İnanç, Türk kültürü, vatan, tarih ve millî meseleler ise, şairde hassasiyetin doruğu, tavizsiz, vazgeçilmez temalar olmuştur.

2. Veyisoğlu'nun Şiirlerine Tematik Bakış

Grekçeden gelen ve bir müzik terimi olan tema (theme) bir sanat eserinde işlenen temel düşünce ya da duygu olarak tanımlanabilir. Tema, bir eserin bütününe dayalı olarak yaşamı bütün yoğunluğuyla duyumsadığımız bir ana belli belirsiz bir tat katan herhangi bir duruma veya bölüme uygun bir ad olarak verilmektedir (Aktaş; Gündüz 2009: 355). Şiirde bireysel ve sosyal olmak üzere hayata dair ne varsa tema olarak karşımıza çıkabilmektedir. İnsanlığın değişmeyen ortak temaları; aşk, ayrılık, gurbet, kin, sevinç, ölüm korkusu, kıskançlık, güven, umut vb. duygular yanında toplumsal sorunlar, hürriyet, vatan, savaşlar, felaketler, sömürü, işgal gibi bitmeyen temalar şairlerin duyarlığına konu olmuştur.

Bir şiirin temasını bulmak için gösteren durumundaki yapı ve anlatımdan yola çıkmak, bu yapıyı oluşturan birimleri neyin bir araya getirdiğini, birimler arasındaki ilişkiyi sorgulamak ve düşünmek gerekir. Öyleyse yapıyı meydana getiren birimlerin kesiştiği, birleştiği anlam değerinin en kısa ve yalın ifadesi temadır, bu da soyuttur. Bu soyut anlam metinlerin merkezindedir, onlarla vardır, onların varlığında somutluk kazanır (Aktaş 2009: 31-32). Aynı temayı işleyen pek çok şiir yazılmış, ama hepsinin etki gücü aynı olmamıştır. Temanın şair tarafından ele alınışı, işlenme biçimi, kelime seçimi, etki gücü onu diğer şairlerden farklı kılan tarafidir.

Veyisoğlu'nun şiirlerinden yapılan bir seçki ile yüz yirmi şiir incelememize esas alınmıştır. Bu şiirler üzerinden on sekiz ana başlıkta tematik inceleme yoluna gidilmiştir.

2.1. Aşk

Evrensel bir tema olan aşk, Veyisoğlu'nun şiirlerinde önemli bir yekûn tutar. Çevresine sevgiyle bakan, hasbi ve sınırsız seven şair; suları kurutacak, dağları yürütecek güçte bir aşka sahiptir:

*Sana olan şu aşkı,
Suya saldım, su kurudu,*

*Hiç bitmeyen şu sevgimi,
Dağa saldım, dağ yürüdü (29/1).²*

Dokusunu efsanevi halk hikâyelerinden, halk inanışlarından, tarihî maceralarımızdan alan mısraların şair duyarlılığıyla işlendiği görülür. Halk hikâyelerinin ölümsüz aşk kahramanlarını şiirine taşır. Aşkta söz ederken Asuman'ın Zeycan'a; Ferhat'ın Şirin'e duyduğu aşka göndermeler yapar:

*Kim diyor sevdalar güzeldir diye?   Ferhat'ın dağları deldiği yerde,
Ondaki hicranı isteyen mi var?   İnsanlar ağlamış çektiği derde,
Asuman Zeycan'a varmadı diye,   Sevdaların boy attığı gönülde,
Çektiği hasreti bilmeyen mi var?   Dinmeyen acıyı görmeyen mi var (30/1-2)*

Aşkın, ilk insandan günümüze kadar ulaştığını peygamberleri tanık göstererek anlatır. Kutsal kitaplarda yer alan ve aşkın en doruk noktası olarak düşünülen Yusuf ile Züleyha aşkına atıfta bulunarak aşkın temelinden, derinliğinden hatırlatmalarda bulunur:

*Aşk bir bilinmezdi ta en başında,
Âdem'in gönlüne girmişte gelmiş.
Ağlatarak Züleyha'yı düşünde,
Yusuf'un yüzüne sinmişte gelmiş (31/1).*

Aşkın filizlendiği mekânlar ve tabiat unsurları sevgilinin özelliklerini hatırlatır. Munzur'dan esen rüzgâr kokusunu, güller beyaz gülüşünü hatırlatmada, hayali sokaklarda dolaşmakta, kaldırımlar ayak izlerini saklamaktadır. Şair unutamadığı sevgiliyi o şehirde olmadığını bile bile sokaklarda aramaktadır:

*Biliyorum bu şehirde yoksun.
Ama...
Munzur'dan esen rüzgâr,
Kokun gibidir.
Şehrin kırmızı gülleri utangaçlığın,
Beyazları ise gülüşündür.
Ayak izlerin hala durur,
Akasya kokulu kaldırımlarda.
Sessizce dolaşır hayalin,
Dört yola çıkan sokaklarda.
Güzel gözlüm,
Erzincan yüzlüm,
Her şey sanki dün gibi.
Seni unutmak mı?*

2. Şiirler Veyisoğlu'ndan temin edilmiştir. Basılı hali mevcut değildir.

*Erzincan beni unuttur da,
Seni unutmak ne mümkün (34/...).*

Veyisoğlu “Bir Gün Olur Da” adlı şiirinde kavuşamadığı sevgiliye sitem ederek duygularını dizelere dökmüştür. Şair; gerçek sevenin kendisi olduğunu belirterek “aşığı sadık benem Mecnunun ancak adı var” dercesine sevgiliden ilgi beklemektedir:

*Evet, bir gün olur da...
Gözlerinde iki damla yaş,
Ve sisli hatıralar ötesinden,
Seni öyle çok, öyle çok seveni,
Düşünür düşünür de,
Hiç üzülmür müsün (36/5).*

Sevgiliye “gitme” diye seslenen âşık, öncesinde birlikte yaşamış sevdayı hatırlatarak ayrılığın olmaması için sevgiliyi ikna çabasında görülür:

*Bilirsin öksüzüm sevdadan yana,
Sakın ha adımı çizip te gitme.
Yüreğim takılmış bir defa sana,
Sevdalı gönlümü ezip de gitme.*

*Seni gördüğümde aklım karıştı,
İçimde kavgalı küsler barıştı,
Rüyalar renklendi güne erişti,
Aklımda fikrimde gezip de gitme.*

*Sevda işte dönemem ki sözümden,
Adın geçse bir şey kopar özümden,
Şu derdimi anla artık yüzümden,
Gönül deryasında yüzüp de gitme.*

*Umutlar beslerdik senle ikimiz,
Masallar gibiydi her bir günümüz,
Değişmesin şimdi alın yazımız,
Bağlanmış düğümü çözüp de gitme.*

*Uzaklaşma sakın yabancı gibi,
Sanmam unutasın ömrünce beni,
Leylanın Mecnuna yaptığı gibi,
Böyle kaş altından süzüp de gitme.*

*Hasret gömleğini giyme sırtına,
Laf dinlemez içimdeki fırtına,
Bu sevdanın vebalini boynuna,
İnci kolye gibi dizip de gitme.*

*Ben sensiz olamam, artık imkânsız,
Bu sevda bitemez böyle zamansız,
Yanacak içimiz külsüz, dumansız,
Beni böyle derin üzüp de gitme.*

2.2. Dua

Dua kelimesi “çağırarak, seslenmek, istemek, talep etmek” anlamlarına gelir (Doğan 2011: 425). Allah’ı; kâinatın yaratıcısı, yüce, her şeye kadir kabul eden kul, sıkıntılı hâlinde, zora düştüğünde bu durumdan kurtulmak için Allah’a yönelerek aczini, zayıflığını, zaafalarını ve kusurlarını samimiyetle itiraf edip Allah’tan yardım ister. Bu talep, Allah’la kul arasında iletişim kanallarının oluşturulması ve insanın kulluk etkinliğinin temel ögesidir.

Son zamanda moda hâline gelen cuma mesajları ve kutlama ritüelleri toplumun bir kesimince alabildiğince köpürtülmüştür. Öyle ki, annesini, babasını

huzur evine atıp dönüp arkasına bakmayan kişinin cuma kutlama mesajına muhatap olmak son derece düşündürücüdür. Samimiyetinden en ufak şüphe duymadığım Veyisoğlu; “*Cuma Dileği*” adlı şiirinde ellerini semaya açarak dua etmekte ve Yaratan’a müjdeli, sevindirici bir haber vermesi için yalvarmaktadır.

*Yeni bir cumaya daha ulaştık,
Sabırla dost olduk sessiz, sedasız.
Acılarla beklemeye alıştık,
Gece ve gündüzler sanki vicdansız (8/1).*

İçinde dilek ve temenniye de barındıran dua, Allah’a sunulacak olan taleplerin ifadesi ve gönlün Allah’a doğru evirildiği bir irfan hâlidir. Umutlarının yeşermesi için dualara başvuran şair; temennilerini dile getirirken güzelliklerin ve mutlu sonların yaşanması isteğindedir:

*Allah’ım her cuma olduğu gibi,
Bu cumanın da bir muştusu olsun.
Kerem’in Aslı’yı bulduğu gibi,
Gülsün yüzler, gönüller mutlu olsun (8/2).*

İslamiyet ve Türklüğü mecz etmiş, yurt kutsallığına ve soyuna vefa duygusunu derinden göndermelerle dile getiren şair; “*Yakarış*” adlı şiirde hainlere neslimizi ezdirmemesi için Yüce Yaratan’a elini açıp rahmet deniziyle kuşatılmayı diler:

*Allah’ım rahmetin kuşatsın bizi,
Geçmesin hainin yurdumda sözü,
Dilerim zalimin kör olsun gözü,
Ezdirme neslimizi soysuza bizim (53/3).*

2.3. Ayrılık

Halk şiirinde en çok işlenen temalardan biri de ayrılıktır. “*Gitme Gülüm*” şiirinde ayrılığın zorluğuna işaret edilerek Ankara’nın yas tutacağı belirtilir. Ayrılığın gönülde derin yaralar açacağını, insanı içten içe kemireceğini haykırır:

*Sakin gitme gülüm, gitme bu ilden
İnan ki yokluğun bana çok koyar
Yas tutar Ankara sensizliğinden
Çok zordur ayrılık, insanı oyar (45/4).*

Ayrılık anını tasvir eden şiirin son dizesinde, ayrılık acısının ömür boyu süren bir iç acısı olduğu anlatılır:

*İki tutam gözyaşı, acı bir gülücük,
Bir de alına konan sımsıcak bir öpücük,
Bin bir endişe içinde söylenen sözler*

*Gitme der gibi boşluğa uzanan eller.
Tarihi yok ki, bir garip durumdur bu an
Ömür boyu bitmez bu kör olası hicran (13).*

2.4. Yoksulluk

İnsanlık tarihi kadar geçmiş olan yoksulluk kavramı, günümüzde de insanlığın ortak sorunudur. Kişinin hayatını devam ettirebilmesi için gıda, giyim, barınma, ısınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamaması, onurunun kırılması, hâlin perişanlığıdır.

“Bahar” adlı şiirde; kışın, soğuğun perişan ettiği yoksulların hâlinde yağın karın utandığı söylenir. Karın kalkması baharın gelmesine değil de yoksullardan utanma sebebine bağlanır:

*Kış boyunca yağın kar,
Utanarak yoksullardan,
Kayboldu azar azar (4/1).*

“Yoksulun Hakkı” adlı şiir zekâtın açılımı mahiyetinde olup zengin-fakir ikilemini sorgular. Allah için toplum yararına yapılan bu ibadet İslam’ın üçüncü şartıdır. Zenginlerin malının üzerinde yoksulların hakkı vardır. Allah bize maddi zenginlikler lütfeder ve aynı zamanda onları başkaları ile paylaşmakla mükellef kılar. Zekâtla sosyal dayanışma güçlenir, muhtaç olanlara imkân sağlar (http://www.xn--die-dritte-sule-clb.de/tr/zekat-nedir/).

*Oysa her güçlüde zayıfın hakkı vardır,
Böyle diyordu Allah kendi ilmince.
Bu saltanat sizlere bir imtihandır,
Yardım et çaresize yere düşünce (67/5).*

*Adalet yoklukla sırdaş,
Aş yerinde kayıyor taş,
Neredesin Ömer yoldaş,
Yanyor içim yanyor.*

2.5. Ölüm

Veyisoğlu’nun imaj dünyasında ölüm de yerini almıştır. Yer yer dinî ve metafizik anlamda yorumlanan ölüm; genelde dünyevi hayata bağlı, yaşamaktan tat alan bir insanın endişesine dönüşmektedir. Somut olarak yaşadığı ve hissettiği yalnızlaşma, dostların bir bir gidişi, çaresizlik ve korku hâlinde söz edilmekte. Ölüm karşısında uysal, kabullenici ve üzüntülüdür. Ölümü ayrılık görmekte, sevdiklerimiz aramızdan ayrılmadan bizi yaşanan sırlı anların kıymetini bilmeye çağırılmaktadır. Sevdiklerinize sıkı sarılın, görüşün, konuşun, sevişin yaşamının tadını çıkarın çünkü ölünce hiçbir şeyin kıymeti kalmıyor düşüncesi öne çıkmaktadır.

*Sarılın sevdiklerinize sıkı sarılın,
Ayrılıklar bir bir gelmeden önce.
Kıymetini bilin sırlı anların,
Kıymeti kalmıyor insan ölünce (119/1).*

Dinî musikinin cami musikisi formlarından biri olan salâlar aynı zamanda ölüm duyurularıdır. Cenaze salâsı bir nevi ölüm ilanı manasını taşımakta ve ardından ölenin kimliğinin bilinmesine de imkân sağlamaktadır. Salâların art arda okunması, ölü sayısının çokluğu şairi etkilemektedir. Zira “*Her nefis ölümü tadacaktır*” (Al-i İmran, 3: 185) ayetinden hareketle ölüm karşısındaki çaresizlik teslimiyete dönüşmekte ve elden bir şeyin gelmediği, dostların ve dalaşamadan göçtüğü tasviri yapılmaktadır. Bu durumu Cahit Sıtkı: “*Neylersin ölüm herkesin başında/ Uyudun uyanamadın olacak*” diye ifadelendirmiştir. Bu teslimiyet karşısında kalanların bir duadan başka yapabilecekleri başka bir şeyin olmadığı, insanın ölüm karşısında aciz kaldığı belirtilmektedir:

*Salalar susmuyor ne çok giden var
Ölüme çare yok elden ne gelir
Elveda demeden gidiyor dostlar
Bir duadan başka dilden ne gelir*

Ölüm salâsı hüznün verici bir makam olan “sabâ” makamıyla okunur. Salânın uzunluğuna göre makam geçkileri yapılır. Şair, ölüm salâsının nağmesindeki hicran ve hüznü duyumsayarak dünyalık sözün kıymetinin kalmadığını belirtir. Her cenazede yenilenen salânın kopan bir hayatın ardından yükseldiğini, giderek ölümün yaklaştığını ve elden bir şey gelmeyeceği anlatılır:

*Salanın nağmesi hicran ve hüznün
Kalmıyor kıymeti dünyalık sözün
Her salada teli kopuyor sazın
Biter bir gün teller elden ne gelir*

2.6. Umut/Umutsuzluk

Umut, ummaktan doğan güven duygusudur. Kişilerin karşılaştığı olaylar ve durumlar karşısında olumlu sonuçlar çıkabileceği ihtimaline dair duygusal inancıdır. İnsanın, geleceğe dair yüreğinde beslediği olumlu beklentileridir. Umutsuzluk ise; bir olay karşısında duyulan beklentilerin olumsuz yönde olması veya beklentilerin olumsuz yönde gittiği sanıdır.

Veyisoğlu'nun şiirlerinde dolaylı-dolaysız bu temanın işlendiği görülür. O, yaşadığı hayattan umduğunu bulamamış, saadete erememiş olduğu düşüncesindedir. “*Akşamlar*” adlı şiiri bu hissiyatına tercümandır:

*Akşamları bir gariplik çöker içime,
Bilmem ki niçin, neden?*

*Habersizim ben bu dünyada,
Milyonların sürdüğü saadetten (1/1).*

“*Sonbahar Umudu*” adlı şiirinde; öldürülen, yitirilen, biçare kalan düşlerini mısralara dökmüştür. Sevdiğinin gelmemesi, yitip giden düşler, sonbahar, ölüm, soğuk, ıssız, kelimeleri umutsuzluğun çağrışımlarıdır.

*Bak...
Sarardı yapraklar dağ başlarında,
Bir sonbahar daha geldi apansız,
O yemyeşil çayırlar, baharda açan güller,
Hepsi öldüler.
Kuru rüzgârlar esecek bu şehrin sokaklarında,
Beklenen hep sen, yine sen olacaksın,
O ıssız dolmuş duraklarında (2).*

“*Hayat Neye Sığar?*” adlı şiirde, günceli yakalamanın yanında, savaşlar, kurşunlar, bir o kadar tesirli yıkıma yol açan iftiralar, çaresizlik içinde suskunluğa mahkûm edilen kalpleri ve dudakları umutsuzluğa gömen duygulara tercümandır. İftiraya, zulme uğrayanların dua ve beddua gibi bir kalkanları vardır. “*Top ahı inkisara payidar olmaz yine/Kişveri cahın nice senin hisarın görmüşüz*” diyen Nabi'nin anlatımıyla, âh topunun sağlam sanılan kaleleri yerle bir edişini hatırlatmaktadır. Titrek bir dua, ya da âh edişle umut ve umutsuzluk bir arada eve sığmaktadır.

*Meselâ,
Patlayan bir bombanın
Ucuna sığan hayat,
Hiç eve sığmaz mı?
Ya da bir kahpe kurşuna,
Ya da bir iftiraya,
Bazen bir yalana,
Bazen bir yatağa,
Bir çaresizliğe,
İki dudak arasında kalan,
Bir kelimeye,
Değilse bir suskunluğa,
Veya bir titrek duaya,
Ya da bir aha,
Sıkışıp kalan o hayatlar var ya,
Hiç koskoca evlere sığmaz mı (5/...).*

Şair, yukarıda verilen dizelerde belirttiği gibi hayatı eve sığdırmış, umutsuz olanlara umut aşılamış, üç beş ay salgın hastalıktan dolayı evlere kapanmanın gerekliliğine işaret etmiştir. Ancak, iftiranın üç beş ayla sınırlı olmadığı, ömür

boyu sürmesi hâlinde kahredici, koronadan daha acı verici olduğuna işaret etmiştir. İnsanın neresi ağırırsa canı oradan çıkarmış, derler. Şairin sık sık temas ettiği iftira konusu belirgin bir şekilde ağırlık teşkil etmektedir. Satır aralarından anlaşılan dolaylı-dolaysız bir iftiraya uğrama sorununun yaşandığı, şairin zihninin bir yerinde devamlı onu rahatsız ettiğini düşündürmektedir:

*Şimdi bir korona,
Diyor ki artık durun.
Haydi gidin eve,
Uslu uslu oturun.
Ev dediğin ne ki kardeşim
Mahpushane değil ya.
Saray.
Süresi üç beş ay.
...
Ama meselâ iftira öyle mi?
Bir ömür.
Demesi kolay (5/...).*

2.7. Özlem

Veyisoğlu'nun şiirlerinde özlem "Sevgiliye Duyulan Özlem" ve "Geçmişe Duyulan Özlem" olarak karşımıza çıkmaktadır. Özlem, bazen arkadaşça, bazen bir mekâna, bazen de davranışlara karşı duyulmaktadır.

2.7.1. Sevgiliye Duyulan Özlem

Veyisoğlu'nun özlem duyduğu sevgili beşerî sevgilidir. Şair; şiirlerinde sevgiliyi bazen sonbaharla özdeşleştirirken, bazen de çok uzaklarda gurbette, saklanılan dağların ardında aramaktadır. Sevgiliyi kâh Mecnun kâh Leyla yerine koymakta, bazen de sevgilisini gördüğü güzel rüyadan uyanmayı hiç istememektedir. Veyisoğlu, sevgiliye duyulan özlem temalı şiirlerinden bazılarında da sevgiliyi mor dağlarda arayan bir deli divane gönül olarak anlatmıştır:

*Seni bir sonbaharda,
Tanıdım.
Başka bir sonbaharda,
Kaybettim.
Bende doğduğun ay Eylül'dü,
Gittiğin gün ise Ekim.
Benim içimde,
Sonbahar demek sen demek.
İşte bu yüzden,
Her sonbaharda,
Düşen yapraklar gördüğümde ben,
Gülümserim,*

*Ağlarım,
Ve...
Özlerim (15/...).*

Şair, yukarıda verilen dizelerde “Sonbahar” kelimesini özellikle seçmiştir. Çünkü sonbaharda sevgilisini tanımış ve yine bir sonbaharda kaybetmiştir. Sevgiliyi, adeta sonbaharın yerine koyan şair karışık duygular içindedir.

2.7.2. Geçmişe Duyulan Özlem

Doğup büyüdüğü ve kalbini besleyen topraklardaki hatıraları, eski bayramlar ve çocukluğu şairin bugünkü düşünce ikliminin merkezini oluşturmaktadır. Hatıralar arasında geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmaktadır. “*Ah bu Erzincan Var Ya!*” diye başladığı şiirinde şair; dostlarına, çocukluğuna, gençliğine duyduğu özlemi şu dizelerde özetler:

*Dostlarını,
Çocukluğunu,
Gençliğini,
Sevdanı.
Dikersin gözlerini Munzur'a,
Usulcacık, çaktırmadan ağlarsın (20/3).*

*Yani beyim,
Erzincan sevdadır.
Ya özlersin,
Ya bu dertten gidersin (20/4).*

Alfred Adler, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurarak, kişilerin hatıralarını yâd etmelerini şöyle yorumlar: “Hatıralar olmadan gelecek konusunda ihtiyatlı davranmak mümkün olmaz. Geçmişe dair tüm hatıraların kendi içlerinde bilinçsiz bir amacı olduğu sonucuna varabiliriz. Bunlar tesadüfi olgular değildir, ancak teşvik eden ya da uyarıda bulunan bir yönleri vardır. Gereksiz ya da anlamsız hatıra yoktur.” (Adler; 2004: 57). Üniversite tahsilini yaptığı, hatıralarla dolu tarihi kadim şehir Erzurum şairin özlemleri arasında ilk sıralardadır. Burada kalan dostluklar, hasretler, sevinçler, kederler; velhasıl yaşanmışlıklar...

Erzurum Yılları

*Bugün Erzurum'a daldı gözlerim   “Dadaş nedirsen” diye sorardık,
Anılar içimde kördüğüm oldu,   Hemşinde çok koyu sohbet ederdik,
Akdağ'ın fırını hala özlerim,   Molenruj önünde ne hoş gezerdik,
O fırında çok hayaller kuruldu.   Gönlümüz dostlara bir bir vuruldu.*

*Uzun yıllar geçti, hayat yolunda,
Herkes bir tarafta kendi halinde,
Eski fotoğraflar şimdi elimde,
Baka baka sanki mazi dirildi (24/7).*

Şair; “Emekli Öğretmen” adlı şiirinde de geçmişte verdiği derslere, öğrencilere, sınıflara, okula, kısacası meslek hayatında yaşadığı, şimdi her birinin bir yerlerde olduğu öğrencileriyle geçirdiği günlere özlem duyarak onları dizelerine taşımıştır.

*Özledim toz kokan koridorları, Şimdi büyüdüler hepsi bir yıldız,
Kafamda zil sesi "gel hocam" diyor Ülkemin aydınlık umut yüzleri
Mavi beyaz renkli o duvarları Onlar bizim zafer nişanlarımız,
Bir ilahi arzu beni eziyor. Bu zaferler mutlu eder bizleri (25/15).*

*Dostlar da özlenmektedir:
Bende sen gibi garip
Bir umut bekliyorum
Eski günlerde olan
Dostları özliyorum (26/4).*

2.8. Erzincan

Kişinin hayatında doğup büyüdüğü yere karşı özel bir ilgisi ve sevgisi vardır. Şairlerin ilham kaynaklarından biri de çocukluk yılları ve doğup büyüdüğü yerlerdir. Yahya Kemal’in “Açık Deniz” şiirinde: “*Balkan şehirlerinde geçerken çocukluğum/Her lahza bir alev gibi hasretti duyduğum... Aldım Rakofça kırlarının hür havasını/Duydum akıncı cedlerimin ihtirasını...*” mısraları, şairin doğduğu ve çocukluğunun geçtiği Üsküp’e özlem mısralarıdır. Ve-yisoğlu’da Erzincanlı olması hasebiyle bir Erzincan sevdalıdır ve şiirlerinin hatırı sayılır bir kısmı Erzincan üzerinedir.

Bu Şehir

*İstasyondan dört evlere yol gider. Her köşede eski günler söyleşir,
Akasyalar kokar kaldırımlarda, Geçtiğim her sokak farklı heyecan.
Pür neşe hayaller benimle gezer. Güzel gülüşünle bu kent değişir,
Söylenir türkümüz bu sokaklarda. Allanır pullanır gamlı Erzincan (23).*

Hafızanın önemli bir prensibi ilk öğrenilenlerin en son unutulmasıdır. Yaşlıların çocukluk anılarına dönmesi de bundandır. Erzincan, şairin doğup büyüdüğü çocukluğunun geçtiği yerdir. Gençliğinin bir bölümü ve öğretmenlik mesleğinin ilk yılları da bu şehirde geçmiş, Erzincan Lisesinde öğretmenlik yaparken sevdalanmış ve bu şehirde evlenmiştir.

*Bu kente büyüdük, hatramız var,
Dağdaki kar, yollardaki taş bizim.
Dostumuz, sevdamız, yıllarımız var
Kalpte hüznün, gözlerdeki yaş bizim (23/2-3).*

İlk kavgalar, ilk gönül kıpırtıları, ilk aşklar, ilk arkadaşlıklar, ilk “Ocak” serüveni burada yaşanmıştır. Ayrıca, aile çevresi, yakınların kabirleri, akrabalar, dostlar, komşular sevgi ve güven içinde kurulan güzel ilişkiler, adım başına hatıralar bu kente aittir.

*Amca, teyze, hala, dayım,
Daha hangisini sayım,
Her yerinde var bir payım,
Mezarında ölüm kaldı (28).*

Şair, Erzincan temalı şiirlerinde her ne kadar kendi duygularını ifade etse de aslında tüm gurbetteki Erzincanlıların duygularına tercüman olmuş gibidir. Yaz aylarında caddeleri gurbetçilerle dolan şehir, güz geldiğinde onların kentten ayrılışını üzüntüyle izler. Aşağıdaki şiir buruk yüreklerin, hissiyatına tercüman olmaktadır:

*Ah bu Erzincan var ya beyim,
Gelirken güler oynarsın,
Ayrılırken için cız eder.
Bir hüznün kaplar her yanı.
Gözlerin dolar bıraktığında,
Dostlarını,
Çocukluğunu,
Gençliğini,
Sevdanı.
Dikersin gözlerini Munzur'a,
Usulcacık, çaktırmadan ağlarsın (20).*

Doğduğu, büyüdüğü yerlere duyulan derin özlem, şiirin alt okumalarında kuvvetli bir tabiat sevgisini ve o yörenin coğrafyasına olan bağlılığı da gün yüzüne çıkarır. Munzur Dağları, Kazankaya, Fırat, Selüke, Ekşisu, Çağlayan, Dört Yol, akasyalar... can can diye seslenen bu tabiat unsurlarından bazılarıdır.

*Derse biri Erzincan
Birden durur hayat
Can can diye seslenir
Çiçek böcek kâinat*

2.9. Millî Duygular

Türk milleti; vatani için, bayrağı ve hürriyeti için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamıştır. O, millî birlik ve beraberlik içerisinde her türlü güçlüğü yenmiştir. Veyisoğlu taşıdığı Türk kimliğiyle iftihar eden, tarih şuuruna sahip bir şairdir. Gerçek mekânlar yanında masal ve mitolojik unsurların da yer aldığı zaman ve mekânlar iç içe girerek şiirin atmosferini oluşturmuş ve millî bir zevke dönüşmüştür:

*Deli bozkurtlar
Bir deli adamlardı
Toprağın üstünde
Seller gibi geldiler
Rüzgâr gibi estiler
Gelişleri Hazardı*

*Varişları Viyana
Şimşek gibiydiler
Zalime korku
Mazluma umut oldular
Allah'tan gayri
Kimseden korkmadılar
Adıldılar
Kul hakkı yemediler
Krallar önlerinde
Saygıyla eğildiler
İşte onlar Türk'tüler.*

Günceli, yakın tarihi ihmal etmeyen şair, kader çizgisinde yer alan 12 Eylül tutukluluğunu ve "Seksen İhtilali" ni şiire taşımıştır. Türk milletinin geleceğine yönelik büyük heyecan ve ülkülerle yüklü milletinin maddi ve manevi bütünlüğünü fiilen savunan bir hareketin içindedir. Milletini yoksulluktan kurtaracak refah seviyesini artıracak muasır medeniyet seviyesinin üstüne taşıma sevdası içinde, geçmişine layık olma hedefindedir. Tarihine ve kültürüne bağlı milletinin gelecekte ulaşmak istediği uzak ve yakın hedeflere ulaşmak gayesi gütmektedir. Hayatlarını vatan, millet, bayrak uğuna adanmış bu gençler "12 Eylül" şiirinde anlatılmaktadır. "Kan kustuk kızılçık şerbeti içtik" dizesi can alıcı özetir:

*Oysa biz...
Bir avuç ülkücüydük,
Vatan millet sevdalı,si,
Müslümandık ve Türk'tük.
O gün Allah'tan gayri,
Zindanda Yusuf misali,
Kimsemiz yoktu (47/3).*

"Sarıkamış Şehitleri" unutulmamış, şairin mısralarına taşınmıştır:

*İşte şimdi biz,
Her 22 Aralık'ta,
Onlar için,
Dua ederiz.
Üzülürüz.
Üşürüz.
Ve konu Türkiye ise,
Yetmiş bin daha ölürüz (48/4).*

"Deli Bozkurtlar" şiirinde şair, Çin Sarayı'nı basan Kürşat'tan, Viyana'ya varan kuşatmaları mısralara taşır.

*Doludizgin koptu ufuktan,
Beyaz yeledi bir at.*

*Zamanla yarıştı,
Toprağa inat,
Uçtu önümüzden bir baş, dörtnal,
Yeşelleri sanki kanat.
Üstünde yiğitler yığıdı,
Kırk çerili Kürşat.
Yüreklere intikam,
Dillerinde dualar,
Bakışları hoyrat,
Ellerinde pusat.
Geçtiği yolları sorma!
Sanki sırat.
Ne yol bitti
Ne yolun iti
Ne de yiğitler yığıdı
Kırk çerili Kürşat (50/...).*

“Şehitlere” adlı şiirde; yaşamını yitiren binlerce şehidin hatırası önünde eğilir, onların unutulmazlığını vurgular:

*Hiç bakmayız üçe beşe,
Devlet başa, kuzgun leşe.
Gözler döne, aklın şaşsa,
İnan buna gücümüz var (51/4).*

Yavuz Bülent Bakiler, Âşık Veysel için: “*Veysel, Türklüğünü dünya saltanatıyla bile değiştirmeyeceğini söyleyen yürekli bir Türk şairidir.*” (Bakiler 2011: 76) der. Türk olmanın büyük bir şeref olduğunu vurgulaması Veyi-soğlu’nu Veysel’e yaklaştırır.

*Avrupa’dan Çine kadar,
Türk’tür, Türkçe konuşurlar,
Uygur, Özbek, Türkmen, Tatar,
Hakka tapar, Türk değil mi (52/11).*

2.10. Yozlaşma

Yalnız günümüzün değil tarih boyunca toplumların yaşadığı ve şikâyetçi oldukları bir bahistir yozlaşma. Kurumların, adalet sisteminin, ahlakın, dilin, sanatın ve değerlerin yozlaşması şairlerin üzerinde durduğu temalardandır. Toplumun duyarsızlığını ve çarpıklığı anlatan “*Sıhhiye Köprüsü*” şiiri, Yavuz Bülent Bakiler’in aynı duyarlılıkla yazdığı “Sivas’ta Yoksul Çocuklar” şiirini çağrıştırmaktadır.

*Garipler Pazarı’nda körpe çocuklar
Yorgunluktan güzelim yüzleri al al...
Öldüren bir çığlık dudaklarında:
-Boş hamal! boş hamal! boş hamal!*

*Nane satan su satan yetim çocuklar
Şarkı söyleyemediler güneşe aya...
Biliyorum ne masal dinlemeye doydular
Ne oyun oynamaya...(Bakiler: 2010).*

*Hava soğuk mu soğuk
Sıhhiye köprüsünün altında
Üşümüş minik elleri
Buzlu bakıyordu gözleri
Ayakları çıplak,
Yırtık entarisi,
Yavrucak (57/1).*

*Sıhhiye köprüsünün altı,
Mahvetti öyle beni,
Okşadım saçlarını,
Amcam dedi "bir selpak?"
Hey canımın içi yavrucak,
Senin halin n'olacak
Ya da senden utanmayan,
Bu şehrin vicdansızları,
Karnınız ne zaman doycak (57/5).*

Toplumsal çürümüşlük, şairin mısralarında yerini alır:

*Elde tespîh, dili günah içinde,
Yalancılar sebil ahlak dağıtmış,
Cahil ilim satmış pazar yerinde,
Helal haram birkaç pula satılmış (59/1).*

"Casus Kelimeler"de Türkçenin yozlaşmasına yabancı kelime istilasına karşı bir çıkış vardır:

*Kuaför, restoran, reyon, market necedir?
"Ben Türküm" diyorsan elbet dilin Türkçedir (68/1).*

"Dünyada Zulüm" şiirinde, bir başka toplumsal sorun ele alınmış ezilenin, ezenin dininin, dilinin, ırkının önemi olmadığı vurgulanmıştır:

*Zulüm zulümdür,
Ezilen Müslüman gavur da olsa.
Ve yine zulüm zulümdür,
Ezen Müslüman gavur da olsa.
Yani kısaca; konu zulümse,
Bütün zalimler eşittir.
Zalimler içinse,
Yaşasın cehennem (73/...).*

2.11. Din Duygusu ve Maneviyat

İnsanoğlu; hayatı yaşanılır kılmada, zorlukları aşmada, iyilikleri çoğalt-

mada dinden ve maneviyattan güç alır. Manevi dünyasını sağlıklı yollarla besledikçe gerilim ve çatışmadan uzaklaşır. Veyisoğlu aşırılığı olmayan samimi bir Müslümandır. Dinin şekilciliğinden ziyade ruhunun yaşanmasını ister. Mehmet Akif'e benzer bir din anlayışıdır. Kutsal mekânlara, dünya Müslümanlığının sorunlarına duyarsız kalmaz. Şair, “Kudüs’e” adlı şiirinde Mescid-i Aksa'nın sahipsiz olmadığını; tüm Müslümanlar için kutsal olan bu yerin hiçbir şeyle değiştirilemeyeceğini belirtir:

*Gün olur...
Gözler çakmak çakmak olur.
Alp yiğitler kudurur.
Zulüm durur.
Kudüs yerini bulur (74/5).*

“Oruç” adlı şiirde; Allah'a olan inancını özetleyen şair, “Allah var, gam yok” demektedir:

*İnanç yoksa aç beklemek akıllıca iş değil,
Allah'a saygıdır bu, gayrı yok, kul ol ve eğil.
Yalnız O'na inanmak ne kadar güzel ve hoştur,
Gerçek olan Allah'tur, gerisi hiçtir ve boştur (78/5).*

Yahya Kemal'in “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” şiiri unutulmaz şiirlerimizden biridir. Veyisoğlu'nun “Sabah Ezanı” şiiri de bu şiiri ve atmosferini hatırlatır. Yüreklere dokunan saba makamındaki ezan sesinin etkileyiciliğine vurgu yapar:

*Ankara'da sabah ezan okunur,
Pencereler bir bir yanar sokakta.
Ezan sesi yüreklere dokunur,
Acı, sabır, keder, hepsi ayakta.
Ezan sesi ince ince dağılır.
Ezanla birlikte hüznün yayılır (82/1).*

Ve teslimiyet. “Kelebek” şiirinde yalnız Allah'a güvenip sadece ona bağlanmak gerektiği, gerisinin boş olduğu hatırlatılmaktadır:

*Güvenme sen leylağa,
Leylak rüzgârdan yana,
Kalırsın yapa yalnız,
Bu yalancı dünyada,
Güven yalnız Allah'a,
Hey şey onun sözünde (85/4).*

2.12. Gerçek Hayat

Gerçek hayat, şairin de şiirlerinde işlediği gibi, bilmiş olduklarımızla çelişmeyen, herkesin hemen hemen her gün yaşadığı hayattır. Bizi eline alıp gir-

dapların, çalkantıların içine salan, albenisiyle de büyüleyen, umutlandıran, yaşama sevinci veren hayat.

Gerçek hayat; ölümün, haksızlığın, dayağın, derdine derman olunamayan hastalıkların, tecavüzlerin, yoksullukların, yoksunlukların, doğuştan çaresiz olanların-kaybedenlerin, faili meçhullerin en önemli sorumlusu görülür. O güzelliklerle dolu olan hayatın arka cephesinde, bilmediğimiz; ya da bilip de bilmezlikten geldiğimiz art niyet, kötülük yatar. Fakat siz eliniz kolunuz bağlı hiçbir şey yapamazsınız; çünkü gerçek hayat size bunları yapmanız için pembe umutlarda bazen de emirlerde bulunur. Şairin “*Gerçek Ne Ki?*” şiiri bu tema üzerine kuruludur. Gerçek hayatı özetlemiş, hayal ettiklerimizle istediklerimiz arasındaki farkları gün yüzüne sermiştir:

*Dünya malının sevgisi,
Süslü gösterildi bizlere,
Çoluk, çocuk, mal, mülk derken,
Yuvarlanıp gidiyoruz,
Bilinmeyen bir yerlere (88/1).*

“*Hastahaneler*” şiiri, acılar, feryatlar, umutsuzluklar, umutlar, bekleyişler, sabredişler, dualar, ağlayışlar, yalvarışlar ve ölümlerin anlatımıdır:

*Bir telaş, bir korku, sessiz bekleyiş,
Ölümlle sınır bu hastahaneler.
Yürekleri ezer her bir inleyiş,
Acılara şahit kirlî sedyeler (89/1).*

Şairin “*Evde Kal*” şiiri gerçekte hayatımızın pamuk ipliğine bağlı olduğunu haykıran bir şiirdir. Ana tema küçücük bir virüsten dolayı insanların ne kadar çaresiz olduğudur.

*Dışarda virüsler, sinsî mi sinsî,
Nasıl bir nesnedir, bilinmez cinsî,
Her yer tehlikeli, sen en iyisi,
Evde kal kardeşim, çıkma evde kal (90/1).*

2.13. Sitem

Şair, “*Sanatın Kibri*” adlı şiirinde kibrin, böbürlenmenin, kendini beğenmenin olumsuz çağrışımlarına işaret eder:

*Kibir yapma şairim, hâl senin değil,   Beyhude büyükleme üstadım diye,
Sana gelen ilhamı, sen mi yarattın?   Gerçek usta olanı görmezsin niye
Varsa bir özelliğin, şükret ve eğil,   Hikâyeler, masallar yazmışsın diye,
Bu sanatı kendine kendin mi kattın?   Övündüğün o akli kendin mi yaptın (92/1-2).*

“*Sitem*” adlı şiirinde de şair; sevgiliye duyduğu özlemi, onun vefasızlığını bir şekilde dile getirir:

*Küsmüşüm çok öncesinden yılların,
Adını yâdımdan silebilmişim.*

*Gereği yok sahte günaydınların,
Sensiz de selamlar alabilmişim (93/1).*

“Taşlama” ve “Dertli” şiirleri de, toplumsal aksaklıklara sitemdir:

*İlim yok, fikir yok, kitap kaçkını, Anlamadım bu dünyanın felini,
Kaşa esarete, zekâ düşküni, Yılan gibi zehir saçan dilini,
Öğreteyim desen mevsim kış günü, Kırk fırıldak fitne fesat halini,
Akli almaz dangalağın, yaz gelir (95/2). Yaşamakla bitmiyor ki neyleyim (96/1).*

2.14. Düşlere Sığınma

Kırletilmiş, bozulmuş bir büyük şehirde bunalan emekli bir şairin geçmişe gitme, düşlere sığınma isteği çıkış yolu gibi gözükmektedir. Bu sıkışmışlıktan usanan şair, bakir tabiata, yaylalara, köye, geçmişe sığınma isteğiyle karşımıza çıkar. Şairin “Eskici” şiiri geçmişin çerçi esnafına bir göndermedir. Kaybolmaya yüz tutmuş bir kültürü, onunla özleşen çocukluğunu, gençliğini hatırlatmaktadır:

*Ey eski günlerin gezgin esnafı,
Bağırdığın günler mutlu günlerdi.
Şimdi kimselerin yoktur insafı,
Eskiden her selam ömre değerdi (100/4).*

“Kendime Şiir” de şair; görebileceği güzel bir düşü mısralarına taşımıştır. Kin, haset, zulüm olmayan sokaklarında Leylaların dolaştığı bir masal dünya düşler. Kötülüklerin, sıkıntıların, mutsuzlukların yaşandığı mevcut zamandan kaçarak muhabbetin, güzelliklerin koynuna girmek ister.

*Al beni güzellikler al beni,
Devran-ı muhabbete götür,
İçinde olmasın kin haset zulüm,
Leylalar dolaşsın sokaklarında... (103/1).*

2.15. Sevgi

Veyisoğlu'nun şiir evreninde sevgi çok boyutlu ele alınmıştır. Memleket sevgisi, anne sevgisi, baba sevgisi, kardeş sevgisi, evlat sevgisi, bayrak sevgisi, tabiat sevgisi vb. Her ne kadar “doğduğun yer değil, doydüğün yer memleketindir” dense de doğup büyüdüğü, ilk hatıralarının başladığı, ilk arkadaşlıkların ve dostlukların köklendiği yere duyulan sevgi bir başkadır. Şair bütün bunların yanında birde ülküdaşlarını ilk edindiği yer olarak şehrini sevmektedir. “Erzincan'a” adlı şiirde memlekete duyulan Yunusça sevgiyi tüm boyutlarıyla dile getirmiştir:

*Bir tutam sevgi buldum,
Yunusun yuvasından,
Ektim, suladım durdum,
Erzincan havasından (104/1).*

Şairin “*Gediyem Erzincan’a*” adlı şiirinde memleket sevgisi o kadar doruklara ulaşmıştır ki âdeta gitmeden kendisini Erzincan’da hissedercesine yöresel ağızla duygularını dile getirmiş, dizelerdeilmek ilmek işlemiştir:

*Duydum orda bahar olmuş,
Çiçek, böcek gelmiş cana,
Gün ağarmış, güller açmış,
Ben gediyem Erzincan’a (105/1).*

Türk kültürünün temeli olan aile yapısı ve aile bağlılığı derin bir anlam boyutuyla karşımıza çıkar. Şair, “*Cennet annelerin ayakları altındadır*” hadisin-den hareketle anne sevgisi üzerinde durur. Annelerin fedakârlıkları, şefkati, merhameti, koruyuculuğu gibi olumlu değerleri ve duyguyu mısralarına taşımıştır. Bu büyük sevgiyi bir duayla Allah’tan annesinin dileklerinin yerine getirilmesi yönünde seslendirmektedir:

*Allah’ım anamın dileği olsun,
Her iki âlemde bahtiyar olsun,
İyiler, melekler yoldaşı olsun,
Gönlünde bunu isteyesi belli (106/6).*

Çocuk hafızasında kalan şekliyle baba izleği onun kahramanıdır. Güç, kudret, hâkimiyet, koruma ve bereket sembolü olarak görünür. Cumhuriyetin ilk öğretmenlerinden olan babasını mesafeli ama içten sevmektedir. Çünkü şairin çocukluk dönemi günümüzün sulandırılmış, laubali baba-evlat ilişkisi gibi değildir çocukluk dönemi günümüzün sulandırılmış, laubali baba-evlat ilişkisi gibi değildir. Sevgiyi gösterme, sevme biçimi seviyelidir. “*Babama*” adlı şiirde onun yokluğunu kabullenme çabasındadır:

*Babalar hep bizle yaşar sanırdım,
Meğerse onlarda ölmüş bir gün.
Ağaçlar kuşları korur bilirdim,
Sonunda onlarda kururmuş bir gün (107/1).*

Kardeş sevgisi sevgilerin en sadesi ve en içtenidir. Ayrılığı kaçınılmaz ve acıdır. Şairin “*Bacım*” adlı şiirinde tema kardeş sevgisi üzerine kuruludur. Hep güzel temennilerin yer aldığı şiirde kardeşe duyulan sevgi duaya dönüşmektedir:

*Kader oynamasın sana bir oyun,
Helalinden gelsin ekmekle suyun,
Değişmeden kalsın o güzel huyun,
Biz seni hep sevdik bilesin bacım (108/5).*

İhtimaldir ki, evlilik sebebiyle evden ayrılıp yeni bir yuva kuran kız kardeşe güzel huyunun devam etmesi, helal kazançla beslenmesi, bir aksilik yaşamaması duası edilmektedir.

Çocuklar, dünyanın en masum, en temiz, en saf varlıklarıdır. Onlar yeryüzündeki günahsız meleklerdir. İçlerinde zerre kadar kötülük olmayan masumluktadırlar. Çünkü onların dünyasında kötülüğe, zulme, dedikoduya, öldürmeye yer yoktur. Bilinmelidir ki onların dünyası oyun, eğlenme, mutluluk ve arkadaşlık üzerine kuruludur. Çocuk imgesi, insanlığın ilk ve bozulmamış bir evresi olarak algılanmıştır:

*Bakma öyle çok ciddi durduğuma
Gözümde nurunsun içimde sızım
Dayanamam tek saat yokluğuna
Ömrümün neşesi ay yüzlü kızım*

Kinsiz, günahsız ve menfaatsiz dünyanın en güzel sevgisi çocuk sevgisidir denebilir. Şair de “Ayşem” adlı şiirinde bu duygulardan yola çıkarak çocuk dünyasına zarar verenleri yermekte ve o dünyayı yıkanlara beddua etmektedir:

*Neşene göz koyanlar,
Seni mahzun yapanlar,
Buna ortak olanlar,
Huzur görmesin Ayşem (110/5).*

2.16. Nasihat

*“Dinle sana bir nasihat edeyim
Hatırdan, gönülden geçici olma
Yiğidin başına bir iş gelince
Anı yad ellere açıcı olma”*

Diyanet Karacaoğlan dâhil pek çok halk şairinde “Dinle sana” diye başlayan nasihat şiirleri yazılmıştır. “Saf, halis olmak, kötülük ve bozukluktan uzak bulunmak; iyi niyet sahibi olmak ve başkasının iyiliğini istemek” anlamlarındaki nush kökünden türeyen nasihat kelimesi “başkasının hata ve kusurunu gidermek için gösterilen çaba; iyiliği teşvik, kötülükten sakındırmak üzere yapılan öğüt; gösterdiği gayret” manalarında kullanılmaktadır (TDV İslâm Ansiklopedisi, 2006: 408). Veyisoğlu’nun şiirlerinde bu temanın da ihmal edilmediği görülür. “Nasihat” başlıklı şiirde, imamın şahsında toplum hedef kitledir:

*Dinle hocam sana bir çift sözüm var,   Süslü cübbelerle büyük olunmaz,
Ardında kimseyi hor görme sakın.   Ses güzel olunca ilim bulunmaz,
Kul bilemez ama Yaradan sorar,   Arif kişilere karşı durulmaz,
Ali’yi Veli’den ayırma sakın.   Millet cahil deyip övünme sakın.*

*Camide müminler uyar imama,
İnsanlar arkanda durur divana,
Senin sözlerinle başlar selama,
Mümini mümine kayırma sakın.*

*Sanma ki her zengin iyi mümindir,
Allah bilir sır ülkesi kimindir,
Sen bilmezsin Allah kimden emindir,
Lüzumsuz sanıp ta hor görme sakın.*

*Gör ki herkes bir Allah'a inanır,
Ancak ondan ister O'na güvenir,
Her kulun duası arşa dayanır.
Haddini bilip de şımarma sakın.*

Oğlunun şahsında gençlere seslenen şair bilgece konuşmaktadır:

*Hakkı bilip, hakkı desin dillerin,
Albızlardan ayrı kalsın yolların,
Kötü işe uzanmasın kolların,
Allahın zikriyle durasın oğul.*

2.17. Gurbet

Türk toplum hayatında gurbet çok önemli bir yer işgal eder. Zorunlu sebeplerle kişilerin doğup büyüdüğü yurtlarından uzaklara göçmesi, kentlerinden ayrı yaşamasının ifadesi olan gurbet bünyesinde; garipliği, hüznü, özlemi barındırır. Halk şairlerinin temel temalarından biri olan gurbet, sözlüklerde “gariplik, yabancılık, yabancı bir yer, yâd el” olarak açıklanmaktadır (Köse; 1997: 11).

Erzincan halkı, deprem acılarıyla yoğrulan, bu yüzden her deprem sonrası büyük bir nüfusun yurdunu yuvasını terk edip gurbete çıkması sorununu yaşayan bir halktır. İşsizlik, geçim kaynaklarının kıtlığı özellikle genç nüfusun gurbete çıkmasına sebep teşkil eder. Onun için Erzincanlı'nın şiirinde, türküsünde, manisinde gurbet temi sıklıkla işlenmiştir. Veyisoğlu'nun kendisi de gurbette yaşayan bir şair olarak bu temayı da şiirine taşımıştır:

*Gurbetlik alın yazımız, Kader bırakmıyor bizi,
Bitmez Erzincan sözümüz, Hasret çalar gurbet sazı,
Sılada kaldı gözümüz, Gönlümüzde derin sızı,
Kovanlarda balım kaldı. Ocağımda külüm kaldı.*

2.18. Toplumsal Aksaklıklar ve Yalan

Şair toplumu ilgilendiren konularda duyarlı davranmış, gerektiğinde tenkit etmekten geri durmamıştır. Özellikle, topluma yön veren siyasilerin yapmış oldukları yanlışlıkları eleştirmiştir. “*Haramzade*” isimli şiirinde; toplumdaki aksaklıkları ve kronik sorun hortumcuları hicvedildiği görülür. Tefvik Fikret'in “*Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin, doyunca, tıksırınca, çatlayınca kadar yiyin!*” diyerek tasvir ettiği hâlin hala devam ettiği hatırlatılır.

*Dedim beyim nedir bu hâl
Nasıl oldu bu para, mal
Oysa pek kötüydü ahval
Diyor musun şükür olsun (118/1).*

Halkı aldatan, yanlış yola sapanlar tenkit edilir. Milletiyle övünen şair, öğüt vererek yanlış yapılmamasını hatırlatır:

*Türkiye Türk yurdudur, Saf, temiz Türkleriz biz,
Aksi hesap yapmayın, Müslümanız çok şükür.
Bekçileri bozkurttur, Kim aldatırsa bizi,
Yanlış yola sapmayın. Sahte yüzüne tükür (115/13-17)*

...

“Usandım” Şiirinde toplumsal sorunlar, karakter erozyonu şiire taşınmıştır:

*Bıktım, yoruldum hayat denen savaştan,
Her virajda terk edip kaçan yoldaştan,
Ardımızdan fııldak yapan dindaştan,
Söz verip, geri dönen yardan usandım (117/4).*

Şairin “Yalan” başlıklı şiiri “Yılandan korkmam yalandan korktuğum kadar” sözünün açılımıdır:

*Bir yalan bir yılan diyorlar amma,
Yılan çok iyidir, kahpedir yalan.
Bir yılan belki de öldürmez amma,
Koskoca orduyu batırır yalan (116/1).*

Sonuç

1951’de Erzincan’da dünyaya gelen Veyisoğlu, lise yıllarında şiir yazmaya başlamış sosyal medya aracılığıyla okurla buluşarak kendisinden söz ettirmiştir. İki yüzü aşkın şiirinden bir seçki yapılarak yüz yirmi şiir incelememize esas alınmış, bir değerlendirmeden sonra on sekiz ana başlıkta tematik inceleme yapılmıştır.

Veyisoğlu, Halk şiiri tükendi diyenlere inat, halk şiirinin imkânlarını kullanarak özgün bir söyleyiş yakalamıştır. Onun şiirlerine âdeta halk şiirinin kül-lerinden yeniden doğuşu, tükenmişliğe bir direniş, bir başkaldırı olarak bakmak mümkündür. Veyisoğlu, halk şiirinin imkânlarını kullanan modern bir şairdir. O, insanın iç dünyasını, Türk toplumunun değer yargılarını yansıtmının yanında çağının meselelerine de en can alıcı şekilde değinmiş, günceli yakalamıştır. İnsana ve insanlığa dair ne varsa şairin yüreğini titretmiş ve mısralarına girmiştir.

Temalarında umut ön planda tutulmuştur. Yer yer umutsuzluk görülse de inanç ekseninde yeniden umuda sarılış vardır. Özlem ağırlıkta işlenen diğer bir

temadır. Sevgiliye duyulan özlem, geçmişe, geçmiş günlere duyulan özlem, memlekete duyulan özlem, çocukluk yıllarına duyulan özlem başlıcalarıdır. Özellikle memleket özlemi şiiirlerinde sıkça işlemiştir. Her Erzincanlı gibi gurbette yaşayanların yürek ağrısı olan bu özlem, şairin dizelerinde bir bitmez sancıdır. Bu özlem Erzincan sevdasına dönüşmektedir. “*Gardaş, Erzincan'ı unuttuk sanma/Kalbimizde yeri çok çok özeldi/Erzincan şimdi de çok güzel amma/Galiba eskiden başka güzeldi*”. Bu mısralar, özlemi, hasreti, geçmişi, çocukluk yıllarını duyumsaması bakımından çok anlamlıdır.

KAYNAKÇA

- Adler, Alfred (1927), *İnsan Doğasını Anlamak*, İlyayayınevi.
- Aktaş, Şerif; Gündüz, Osman (2009), *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Akçağ Yayınları: 357.
- Aktaş, Şerif (2009), *Şiir Tahlili*, Ankara: Akçağ Yayınları: 954.
- Ayvazoğlu, Beşir (2000), *Geleneğin Dirilişi*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Bakiler, Yavuz Bülent (2011), *Aşık Veysel*, Sivas: Buruciye Yayınları.
- Bakiler, Yavuz Bülent (2010), *Harman*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 12.bs.
- Doğan, D. Mehmet (2011), *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: Yazar Yayınları.
- Filiz, Mehtap (2010), *Abdurrahim Karakoç'un Şiirlerinin Tematik Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Köse, Nesrin (1977), *Türk Halk Hikâyelerinde Gurbet*, İzmir: Milli Folklor Yayınları.
- Levend, Agâh Sırrı (2017), “*Divân Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler*”, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Macit, Muhsin (2005) *Gelenekten Geleceğe*, İstanbul: Kapı Yayınları: 41.
- Özön, Mustafa Nihat (2012), *Osmanlıca Türkçe Sözlük*, İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Pala, İskender (2004), *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- TDV. “İslam Ansiklopedisi (2007), 34. Cilt”, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- TDV. “İslâm Ansiklopedisi (1991) : 4.Cilt”, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük (I-II), (1998), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- KK, Adil Refik Veyisoğlu, 1950 Erzincan doğumlu, Ün.v. Mezunu, Emekli Öğretmen, Ankara’da yaşıyor.

Diğer Kaynaklar:

- (<http://www.xn--die-dritte-sule-clb.de/tr/zekat-nedir/>). Erişim: 13.11.2020.
1. KK; A. Refik Veyisoğlu ile görüşme 08.08.2020.
  2. Şiirler Veyisoğlu’ndan temin edilmiştir. Basılı hâli mevcut değildir.